C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Silverberg_Robert-Poznavani_Draka.pdb

PDB Name: Pozvani Draka
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 23.5.2004
Modification Date: 23.5.2004
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

═══

Silverberg Robert
ROMA ETERMA - POZVÁNÍ DRAKA
Version: Palm.1.0.final
Corrections: 2+
ISBN 80-86278-91-3
PalmBookZ

═══

Znovu jsou tady – autoři a jejich světy, jež si získávají miliony dychtivých čtenářů. Opět přicházejí ve dvou svazcích a vracejí se do zvláštních a podmanivých míst, do nichž je zasazen nový příběh, jenž doplňuje a dokresluje jejich nejslavnější díla.
Mnoho příběhů se odvíjí v dřívější minulosti těchto scifi světů a vrhá nové světlo na příběhy již proslavené. Jiné sledují známé dějové linie, ale odehrávají se stranou hlavních událostí. Všechny do jednoho jsou však nepostradatelné pro miliony fanoušků těchto autorů a jejich světů, které již hluboce uvízly v myslích a srdcích čtenářů.
Ursula K. Le Guin nás v příběhu Stará hudba a otrokyně z hainského cyklu seznamuje s planetou, kde otrokářský systém vydržel až do éry kosmických letů.
Anne McCaffrey nás znovu zavede mezi „živé lodě“, vtipnou a poutavou povídkou Loď, která se vrátila, v níž líčí záchranu planety žen.
Psychologickou a strhující povídkou se do jádra Galaxie vrací Gregory Benford v příběhu Touha po nekonečnu.
Frederik Pohl doplňuje v povídce Chlapec, který chtěl žít věčně další kamínek do mozaiky o neuvěřitelném dobrodružství Heechee a lidí v Jádře.
Robert Silverberg opět bloudí v antice – jeho alternativní SF nás tentokrát v povídce Poznání Draka přenese do světa, kde Pax Romana není jen snem, ale skutečností.

ÚVOD
Nejlepší nápady v science fiction jsou úžasné a nečekané, a spisovatelé, které napadnou, si jejich zpracování často rozmýšlejí na několikrát. Pýchou moderní vědecké fant as tiky jsou tedy mimo jiné rozsáhlé série, v nichž autor stále důkladněji rozebírá původní myšlenku a nachází v ní novou hloubku a bohatství.
Nemluvím teď o tom typu příběhů, kterým kdysi James Blish říkal „šablony“ – v nich spisovatel, jakmile narazí na slušný nápad a šikovnou dramatickou strukturu, úspěšně opakuje stále stejné schéma třeba v tuctu příběhů. Na tom není v zásadě nic špatného; například šablonovité případy Sherlocka Holmese baví čtenáře už přes sto let a právě podobnost jednotlivých povídek a neměnnost vztahu mezi Holmesem a Watsonem jsou nedílnou součástí potěšení z četby. V Holmesových příbězích ale nenacházíme ani vhled do jeho psychiky, ani hlubokou analýzu viktoriánské kriminalistiky. Série se nevyvíjí, ale opakuje, stejně jako tolik podobných časopiseckých seriálů z pozdějších let (Anča z remorkérů, Alexander Botts atd.) a dnešních televizních programů. Většina dílek na pokračování, jež před padesáti či šedesáti lety tak snažně otiskoval Saturday Evening Post. zmizela v zapomnění stejně jako předloňské televizní seriály: Holmesovy příběhy drží přes šablonovitou povahu nad vodou jen úžasný důmysl Conana Doyla.
I v science fiction známe množství sérií napsaných podle jednoho vzorce, od Toma Swifta v roce 1910 přes Johna Cartera na Marsu od Edgara Rice Burroughse z dvacátých let až po pozdějšího Captain Future a dnešní mnohadílné spotřební čtivo, jehož jsou plná knihkupectví. Něco z toho je zábavné, ale většinou jde jen o tři nebo čtyři tlusté svazky plné nesmyslného plácání kolem jediného slabého nápadu. (Známe i bezpočet románů ze světa Star Treku a Hvězdných válek, mnoho z nich svižných a zábavných, ale žádný z nich nesmí pochopitelně ani o píď posunout příběh předlohy.)
V science fiction ovšem nacházíme i jiné pojetí seriálu, v němž se děj posouvá kupředu a čtenář proniká stále hloub do světa i jednajících postav. Právě z nich je sestavena tato kniha.
Každý, kdo ví trochu o dějinách sci-fi, může bez přemýšlení jmenovat desítky podobných sérií.
Průkopník E. E. „Doc“ Smith rozvinul hned dvě; ve dvacátých a třicátých letech Skřivánka, později pak rozsáhlou Lensmanovu ságu o cestách do vesmíru. Ve čtyřicátých a padesátých letech spojil Robert E. Heinlein desítky povídek

a románů do mohutných a víceméně soudržných Dějin budoucnosti: později své dílo podobně pospojoval Poul Anderson. A. E. van Vogt sepsal dva úžasné a znepokojivé romány o Gilbertu Gosseynovi a dalších sémanticích ve světě Non-A. (Mnohem později doplnil ne tak překvapivý třetí díl.) Nadace Isaaca Asimova, vzešlá původně z trilogie, důkladně využila Asimovova vynálezu „psychohistorie“ a autor ji postupně propojil s další mnohotvárnou a slavnou sérií o pozitronových robotech. V kratší formě nám za skvělý příklad poslouží „Plešounovy“ povídky Henryho Kuttnera, sebrané ve sbírce Mutant, a samozřejmě Bradbu-ryho Marťanská kronika. Mohl bych popsat ještě spoustu stránek a připomenout Blishe, Simaka, Clarka, Herberta, Leibera, Cordwainera Smithe a spoustu dalších hrdinů v čase a prostoru.
I v záplavě slaboduchých trilogií a nekonečných seriálů vzniká spousta výtečných knih, jež rozvíjejí starší díla a důkladněji zkoumají jejich ideové základy. Pro sbírku Za horizonty jsem shromáždil většinu dnešních předních autorů románových sérií a požádal jsem je, aby napsali povídku nebo novelu, která osvětlí některý rys jejich světa, na nějž v hlavní sérii nezbylo místo.
Několik známých spisovatelů tu nenajdete. Jistě bych do sbírky rád zahrnul nový příběh z Nadace nebo kousek Heinleinových Dějin budoucnosti, s radostí bych navštívil Herbertovu Arrakis. V tomto kontinuu to bohužel není možné. Několik z oslovených žijících spisovatelů mi navíc odpovědělo, že o dotyčném X, Y nebo Z už řekli všechno, co chtěli. Byť mne tím zklamali, nemohu než je obdivovat.
Ale ti, kteří se do sbírky dostali, přesto tvoří nejreprezentativnější vzorek sci-fi autorů konce dvacátého století. Jsem jim vděčný, že se uvolili vrátit ke světům, postavám a nápadům, které za posledních pár desítek let potěšily tolik čtenářů. Jak jsme už zjistili bezpočtukrát, skvělý nápad je nevyčerpatelný – nekonečný – a skvadra nejlepších autorů to k vašemu potěšení ráda znovu dokáže.
Robert Silverberg květen 1998

přeložil Robert Tschorn

ROMA ETERNA
Robert Silverberg

DO ZEMĚ ZASLÍBENÉ (1989)
PŘÍBĚHY Z VENIJSKÉHO LESA (1989)
PŘEDSUNUTÁ STRÁŽ IMPÉRIA (1991)
VIA ROMA (1994)
ČEKÁNÍ NA KONEC (1998)
[česky dosud nevyšlo]

Příběhy z řady Roma Eterna jsou založeny na alternativní historii, v níž Židy za dávných časů nevyvedl Mojžíš z Egypta tak, jak je uvedeno v knize Exodus. Jelikož se Židé tedy nikdy neusadili v Palestině, nenarodil se nikdy ani Ježíš Nazaretský, nevyvinulo se křesťanství a Řím zůstal pohanský. Dějiny Říma v tomto alternativním světě se vcelku podobají těm, které byly zaznamenány o našem Římě zhruba do čtvrtého století našeho letopočtu – založení impéria Augustem, velká expanze během vlády Trajánovy, Hadriánovy a vlády Marka Aurelia, potíže během třísetleté vlády vojenských diktátorů a rozdělení Říše římské Konstantinem Velkým na východní a západní část.
Ale po Konstantinovi, který byl v našem vesmíru odpovědný za zavedení křesťanství jako oficiálního římského státního náboženství, se věci začínají diametrálně lišit. Říše, která byla v našem vesmíru rozpolcená spory mezi Konstantinovými potomky a politicky oslabena změnou společenských postojů, vyplývajících z křesťanského kodexu, zde během pátého století vzkvétá a rozrůstá se do období, jež nazýváme Temný věk, odráží invaze barbarů a nakonec se stává bohatým celosvětovým impériem, které se táhne od Británie až k Indii a Číně. Tato říše nemá vážnějších protivníků, ačkoli občas dochází k třenicím mezi východní a západní polovinou a říše Aztéků a Inků v Novém světě zůstávají po nevydařeném pokusu Římanů o kolonizaci a založení Nova Roma na druhé straně oceánu nezávislé a silné.
Časová linie řady Roma Eterna začíná v roce 753 před naším letopočtem, v roce, kdy bylo město založeno; náš rok 1999 AD neboli našeho letopočtu je tedy podle římského počítání rokem 2752 AUC neboli od založení města. Podle této chronologie je první ze všech příběhů povídka Čekání na konec, která se odehrává v roce 1951 AUC (1198 AD) a v níž je západní část říše během období dekadence napadena a dobyta armádou z řecky hovořící východní části říše.
V povídce Předsunutá stráž impéria, která se odehrává o dvě stě padesát let později – tedy v roce 2206 AUC (1453 AD), si západní část říše znovu získává nejen svou nezávislost, ale pod činorodou vládou císaře Flavia Romula východní říši poráží a znovu ustavuje celistvé impérium, které bylo rozděleno za vlády Konstantina o jedenáct set let dříve.
V imperiálních letech 2250-2550, která odpovídají našemu šestnáctému, sedmnáctému a osmnáctému století, prochází impérium renesancí, jíž vůbec poprvé dává možnost vzniknout císař Traján VII., který podniká cesty kolem světa a rozvíjí obchod s Asií. Oživení ekonomického růstu díky novým obchodním možnostem vede k průmyslové revoluci, rozpadu imperiálních zemí na oblasti, v nichž se užívají dialekty, odvozené z jiných jazyků (galština, hispánština, britonština, 'románština' neboli italština apod.) a v důsledku toho i k postupnému úpadku centrální autority impéria během druhého období prospívající dekadence. O sjednocení víceméně nezávislých evropských provincií se úspěšně pokusil roku 2563 AUC (1810 AD) napoleonský hrabě Valerian ApoOinaris a po nějakou dobu se zdálo, že se impérium s ApoUinariem jako šedou eminencí za trůnem znovu navrací k bývalé moci.
Ale zavraždění Apollinaria celý imperiální systém rozvrátilo: po osmnácti staletích vlády císařů drtivá část veřejnosti zatoužila po odstranění líné a zhýčkané aristokracie a po návratu ke starobylému republikánskému zřízení, které zrušil

Augustus. Následující z existujících povídek, Via Roma, popisuje svržení posledního císaře v roce 2603 AUC (1850 AD), vyvraždění většiny příslušníků královské rodiny a ustavení Druhé republiky pod záštitou autoritářského a konzervativního Gaia Junia Scaevoly, který přijímá titul doživotního prvního konzula.
Následující povídka, Příběhy z venijského lesa, jejíž děj se odehrává zhruba padesát let po pádu císařů, poskytuje pohled na posledního přeživšího příslušníka starého imperiálního rodu, starce, který žije v poklidné samotě v lese poblíž města, jež známe jako Vídeň. Chronologicky pak série pokračuje rokem 2723 AUC (1970 AD) a povídkou Do země zaslíbené, v níž se Mojžíš, charismatický egyptský Žid, pokouší postavit vesmírnou loď, na jejíž palubě by dopravil svůj lid na jiný svět. Při pokusu o start dojde ke katastrofě a Mojžíš je zabit, ale na konci příběhu můžeme na středním východě sledovat první náznaky nového mesianistického náboženství, v němž Mojžíš zaujme místo syna Božího.
Následující příběh, situovaný do roku 2503 AUC (1750 AD), zaplňuje mezeru v sérii popisem impéria v pozdním stadiu Druhé dekadence, kdy na trůn nastupuje císař Demeterius II. a jeden z historiků vzpomíná na renesanci, kterou zahájil Traján VII. o čtvrt tisíciletí dříve, jako na zlatý věk.

Robert Silverberg

POZNÁVÁNÍ DRAKA
Robert Silverberg

Do divadla jsem toho jitra dorazil o deváté hodině – tedy půl hodiny před dohodnutou schůzkou, neboť jsem velice dobře věděl, jak nelaskavě se dokáže caesar Demeterius chovat k nedochvilným. Ale caesar podle všeho přišel ještě dříve než já. Labienus, jeho osobní strážce a nejoblíbenější společník při pití, posedával u vchodu; když jsem došel až k němu, ušklíbl se na mne a řekl: „Proč jdeš tak pozdě? Císař už na tebe dávno čeká.“
„Jsem tu o půl hodiny dříve,“ odpověděl jsem kysele. Není třeba mrhat taktem a zdvořilostí na takové typy jako je Labienus – nebo vlastně Polykratés, jak bych mu měl říkat od chvíle, kdy nám všem caesar přidělil nová řecká jména.
„Kde je?“
Labienus trhl palcem k hlavní bráně, vztyčil prostředník a třikrát jím bodl k obloze. Bez dalšího slova jsem kolem něho překulhal a vešel dovnitř.
Ke svému zděšení jsem zahlédl postavu caesara Demeteria na samotném vrcholku divadla, v nejposlednější řadě, kde jeho štíhlá postava vytvářela ostrý obrys proti jasné modři ranní oblohy. Uběhlo necelých šest týdnů ode dne, kdy jsem si ve vnitrozemí zlomil nohu v kotníku během lovu na divočáka s caesarem; stále jsem ještě chodil o berlích a samotná chůze – nemluvě o stoupání do schodů – pro mne byla velmi únavná. Ale on stál až úplně nahoře.
„Takže ses konečně ukázal, Pisandere!“ zavolal na mne. „Nejvyšší čas. Pospěš nahoru! Musím ti ukázat něco velice zajímavého.“
Pisander.
Bylo to loni v létě, kdy přišel na ten nápad přidělit nám všem řecká jména. Julius a Lucius a Marcus přišli o svá poctivá a libozvučná římská praenomena a stali se z nich Eurystheus a Idomeneus a Diomédes. Já, který žil celý život jako Tibeius Ulpius Draco, jsem nyní byl Pisander. Tato řecká jména byla u dvora nejnovější móda, kterou caesar přinesl – na naléhání svého císařského otce – i sem na Sicílii: všichni jsme předpokládali, že budou následována povinnými řeckými účesy a lepkavými pomádami, oblékáním vzdušných řeckých šatů a vše bude nakonec dovršeno povinným praktikováním řecké sodomie. Nu, caesarové se koneckonců baví tak, jak je napadne; a možná by mi to ani tolik nevadilo, kdyby mne pojmenoval poněkud heroičtěji – například Agamemnón, Odyseus nebo podobně. Ale Pisander? Pisander z Larandy byl autorem skvělého eposu o dějinách našeho světa Heroické sňatky bohů a od caesara by bylo jen spravedlivé, kdyby mne pojmenoval po něm, neboť jsem též dějepravcem. A mimoto zde byl ještě dříve narozený Pisander, Pisander z Camiria, který sepsal nejstarší známý epos o skutcích Héraklových. Nicméně je tu ještě jeden Pisander, tlustý a prohnilý aténský politik, který je terčem nemilosrdného výsměchu v Aristofanově hře Hyperbolus a náhodou vím, že tato hra patří k caesarovým nejoblíbenějším. A jelikož předešlí dva Pisanderové jsou postavy z nejasných dějin, které přežívají pouze ve vzpomínkách učenců jako jsem já, nedokážu se zbavit přesvědčení, že caesar měl na mysli právě tu Aristofanovu postavu, když mi vymýšlel řecké jméno. Sice nejsem ani tlustý, ani prohnilý, ale caesar velice rád trýzní naše duše podobnými drobnými ústrky.
Jako například tím, že člověka se zlomeným kotníkem nutí stoupat celým hledištěm divadla až nahoru. Bolestivě jsem vystupoval schod za schodem a jedno patro za druhým, až jsem konečně dorazil do nejvyšší řady. Demeterius stál otočen zády k obvodové zdi a obdivoval nádherný výhled na horu Etnu, která se tyčila na západě, poprášena sněhem a popelem na samém temeni, a z jejíhož kráteru stoupal chochol černého dýmu. Výhled, který skýtá budova velkého divadla v Tauromeniu, vskutku bere člověku dech; já byl ovšem již dostatečně udýchán námahou stoupání a neměl jsem náladu, vhodnou k ocenění krásy okolního výhledu.
Opíral se o kamenný stůl v nejvyšší uličce, na němž vystavují prodavači vína své zboží o přestávkách. Před sebou měl rozložen obrovský svitek. „Toto je můj plán na zkrášlení ostrova, Pisandere. Pojď se podívat a řekni mi, co si o něm myslíš.“
Byla to velká mapa Sicílie, která pokrývala celý stůl. Člověk by skoro řekl, že byla vypracována v životní velikosti. Viděl jsem na ní možná půltucet temně fialových kruhů. Nebylo to v žádném případě něco, co bych očekával, neboť údajným důvodem dnešní schůzky byla diskuse o caesarově plánu na rekonstrukci divadla v Tauromeniu. Mezi mnohé z mých schopností patří i jisté povědomí o architektuře. Ale ne, kdepak, na rekonstrukci divadla dnes neměl Demeterius ani pomyšlení.

„Je to překrásný ostrov," spustil, „ale jeho ekonomika už po celá desetiletí stagnuje. Hodlám ji probudit tím nejsmělejším stavebním projektem, jaký kdy Sicílie spatřila. Tak například, Pisandere, přímo zde, v našem krásném malém Tauromeniu, lidé potřebují náležitý císařský palác. Vila, v níž jsem bydlel po uplynulé tři roky, je sice krásně položená, to ano, ale je spíše skromná, nemyslíš, pro ubytování dědice trůnu?" Skromná, jistě. Nějakých třicet čtyřicet pokojů na okraji příkrého útesu nad městem, odkud je úchvatný výhled na moře a vulkán. Poklepal na fialový kruh v horním pravém rohu mapy, který označoval místo, kde se na severovýchodním sicilském pobřeží nachází Tauromenium. „Řekněme, že bychom tuto vilu přebudovali na řádný císařský palác tím, že bychom ji protáhli dolů na útes, což? Pojď sem, ukážu ti, co mám na mysli."
Odkulhal jsem za ním. Vykročil k místu na okraji, odkud byl vidět portikus jeho vily, a pustil se do nadšeného popisu kaskády úrovní, podpíraných terasami a neuvěřitelnými vznosnými opěrnými pilíři, které povedou stavbu po tváři útesu až k hladině Iónského moře. „Tak bych se mohl dostávat na pláž daleko jednodušeji, co myslíš? Kdybych mohl zbudovat po straně budovy nějaké koleje, na nichž by se pohyboval vozík na lanech? Takže místo abych prostě kráčel po hlavní cestě, mohl bych k moři prostě sestoupit z vlastního paláce."
Nevěřícně jsem se na něho podíval očima, vytřeštěnýma úděsem. Stavba takové budovy, pokud by vůbec mohla být provedena, by trvala nejméně padesát let a přišla by nejméně na miliardu sesterciů. Nu, možná deset miliard.
Ale to nebylo všechno. Ani zdaleka.
„Pak, Pisandere, musíme udělat něco s ubytováním pro příslušníky královské rodiny při návštěvách Panormu." Přejel prstem po mapě směrem k západu k velkému přístavu, umístěnému na severním pobřeží. „Právě v Panormu otec přebývá nejraději, když se sem vypraví; ale palác je už šest set let starý a naprosto nevyhovující. Rád bych jej nechal strhnout a postavit na jeho místě přesnou repliku imperiálního paláce na Palatinu a pod ním ještě možná repliku římského fóra. Bude se mu to líbit: kdykoli navštíví Sicílii, bude se cítit jako doma. Pak je tu ještě to místo, kde budeme bydlet během našich loveckých výprav do centra ostrova: poblíž Etny stojí překrásný starý palác Maximiana Herculea, ale ten už se prakticky rozpadá. Mohli bychom na jeho místě postavit úplně nový palác – řekněme v byzantském stylu – i když samozřejmě velice opatrně obestavíme ty staré krásné mozaiky. A pak –"
Naslouchal jsem a každým dalším okamžikem jsem víc a víc ztrácel řeč. Demeteriova představa oživení sicilské ekonomiky spočívala ve vybudování nepředstavitelně drahých královských paláců po celém ostrově. Tak například v Agrigentu na jižním pobřeží, kam se příslušníci královské rodiny rádi jezdili dívat na nádherné řecké chrámy, postavené v nedalekém Selinunte, plánoval stavbu přesného duplikátu Hadriánovy vily v Tiburu jako svým způsobem hostinské pokoje. Ale Hadriánova vila velikostí spíše připomíná malé město. Podobná stavba by vyžadovala přítomnost menší armády řemeslníků po dobu nejméně sta let, aby postavili její dvojče v Agrigentu. A pro západní pobřeží ostrova plánoval stavbu hradu v primitivním, rurálním homérském stylu (nebo lépe řečeno v něčem, co si pod názvem homérský styl představoval on), který by se malebně vypínal k vrcholku citadely Eryxu. A pokud jde o Syrakusy – nu, to, co měl v plánu udělat se Syrakusami, by přivedlo celé impérium k bankrotu. Přirozeně majestátní nový palác, jak jinak, ale také maják jako je ten v Alexandrii a Partenon dvakrát tak velký jako původní a nějaký ten tucet dva pyramid, podobných těm, které se tyčí z písku v Egyptě, možná jen trochu větší, a na nábřeží bronzový kolos, jaký kdysi stával v rhodském přístavu a – ne, nedokážu celý seznam vyjmenovat, aniž by mi do očí vhrkly slzy.
„Nuže, Pisandere, co tomu říkáš? Existoval kdy na celém světě podobný stavební projekt?"
Tvář mu zářila. Je to velice hezký muž, náš caesar Demeterius, a v tom okamžiku byl vlastním megalomanským plánem proměněn v samotného Apollóna. Ale šíleného. Jakou odpověď jsem mu mohl poskytnout po tom všem, co jsem musel vyslechnout? Že to pokládám za naprosté šílenství? Že upřímně pochybuji o tom, že pokladnice jeho otce kdy viděly desetinu celkového množství zlata, jehož bude k dokončení tohoto blouznivého projektu zapotřebí? Že budeme všichni mrtvi dávno předtím, než bude postavena desetina všech budov? Když mne jeho otec Lodovicus určil do synových služeb, varoval mne před jeho prchlivou povahou. Stačilo jediné špatně formulované slovo a v příštím okamžiku jsem se mohl velice rychle řítit po hlavě z toho dlouhého schodiště, po němž jsem s takovou námahou vystoupal.
Ale já už dávno věděl, jak formulovat slova při hovoru s urozenými. Taktně, ale nikoli úlisně jsem řekl: „Tento projekt ve mně budí úctu a bázeň, caesare. Něco podobného by mi nikdy nepřišlo na mysl."
„Přesně tak. Nikdy nikdo nic podobného nenaplánoval, je to tak? Tímto dílem se zapíšu do dějin. Ani Alexander, ani Sardanapalus ani samotný císař Augustus se nikdy nepokusili zahájit program veřejných prací podobné velikosti. A ty se přirozeně staneš hlavním architektem tohoto odvážného projektu, Pisandere."
Kdyby mne přímo na místě kopl do žaludku, nedokázal by mi vyrazit dech prudčeji.
Potlačil jsem zalapání po dechu a řekl jsem: „Já, caesare? To je pro mne příliš velká čest. Mým hlavním oborem je v těchto dnech dějeprava, můj pane. Sice jsem se trochu architekturou zabýval, ale rozhodně bych se nemohl pokládat za –"
„Nu, já ti věřím. Ušetři mne své falešné skromnosti, ano, Draco?" Náhle mne oslovoval znovu mým skutečným jménem. To mi připadalo velmi významné. „Všichni přece ví, jak schopný muž jsi. Podle mého názoru se skrýváš za tou svou maskou učence, protože si myslíš, že je to kdovíjak bezpečné, ale já jsem si velice dobře vědom tvých skutečných schopností a jakmile usednu na trůn, hodlám jích využít v plné míře. Co myslíš, je tohle přece známka velkých caesarů – obklopovat se muži, kteří už jsou sami o sobě velcí, a umožňovat jim dosáhnout plné síly jejich možností? Víš, předpokládám, že za nějakých deset dvacet let budu velkým císařem, až na mne přijde řada. Ale už si začínám vybírat své klíčové muže. A ty jsi jedním z nich." Mrkl na mne. „Postarej se o to, aby se ti ta noha rychle zahojila, Draco. Chci zahájit ten stavební projekt úpravami paláce v Tauromeniu a chci, abys začal pracovat na plánech co nejdříve, takže spolu polezeme po tom útesu, abychom našli nejvhodnější řešení. A nechci, abys přitom musel používat berle. – Ale že je hora dnes překrásná, řekni, Pisandere?"
V rozmezí tří nadechnutí jsem se znovu proměnil v Pisandera.

Stočil svůj svitek. Napadlo mne, jestli nyní začneme hovořit o rekonstrukci divadla. Ale pak jsem si uvědomil, že caesar, jehož mysl žhne úžasnou velkolepostí plánu přestavby každého většího města na ostrově, nechce hovořit o výměně ucpaného kanalizačního potrubí vedle divadla o nic více, než se bůh zajímá o něčí osobní problémy se zdravím – řekněme se zlomeným kotníkem – když je jeho božsky bezbřehá mysl uchvácena vynalézáním nějaké úžasné nové morové rány, jejíž pomocí hodlá za necelý měsíc vyhladit nějakých jedenáct milionů obyvatel vzdálené Kitáje.
Nějakou chvíli jsme pak společně obdivovali skutečně nádherný výhled. Pak jsem vycítil, že jsem byl propuštěn; odešel jsem, aniž bych přivedl řeč na divadlo, a pomalu a obtížně jsem odkulhal dolů. V okamžiku, kdy jsem došel až k patě schodiště jsem zaslechl, jak na mne caesar volá. Na jediný děsivý okamžik mne napadlo, že mne hodlá povolat opět k sobě a já se budu muset znovu plazit celou cestu až nahoru. Ale on mi jen chtěl popřát dobrý den. Císař Demeterius je šílený, to jistě, ale rozhodně není tak krutý.
„Tohle mu císař nikdy nedovolí," řekl Spiculo, když jsme později večer seděli u vína.
„Ale dovolí. Císař splní svému šílenému synovi každou maličkost, kterou mu vidí na očích. Nemluvě o velkých přáních."
Spiculo je můj nejstarší přítel, malý muž pichlavé povahy. Jsme oba Hispánci a učili jsme se spolu ve škole v Tarracu; když jsem se přestěhoval do Říma a nastoupil do císařských služeb, následoval mne. Když mne císař dal k dispozici svému synovi, šel za mnou Spiculo věrně na Sicílii. Věřím mu více než komukoli jinému. Každou chvíli jeden druhému svěřujeme nějakou tu vlastizradu.
„No dobře, ale stejně – jestli něco takového vůbec začne," usoudil Spiculo, „nikdy to nedotáhne do konce. Víš přece, jaký je to člověk. Šest měsíců poté, co začnou připravovat stavbu paláce tady, rozhodne, že raději začne tím Partenonem v Syrakusách. Tam nechá vztyčit tři sloupy a vyrazí do Panormu. A o měsíc později už bude někde úplně jinde."
„No a?" opáčil jsem. „A co je mi po tom? Pokud to bude dělat takhle, tak bude vypadat jako hlupák jedině on, ne já. Já jsem jen architekt."
Vytřeštil oči. „Cože? Ty se do něčeho podobného opravdu hodláš nechat zatáhnout?"
„Ceasar si vyžádal mé služby."
„A ty jsi takový hlupák, že opravdu uděláš, cokoli ti řekne bez ohledu na to, jak nesmyslně to bude vypadat? Prostě utratíš dalších pět nebo deset let života tím, že budeš poskakovat kolem plánu toho praštěného chlapa na pohřbení tohohle bohem zapomenutého ostrova pod hromadu mramoru? Opravdu chceš nechat své jméno navěky spojit s jeho a stát se účastníkem tohohle šíleného plánu?" Změnil hlas do předstíraně knikavého sopránu. 'Tiberius Ulpius Draco, největší muž vědy své éry, v záchvatu bláznovství opustil hodnotnou dráhu učence a obětoval veškeré zbývající roky života nešťastným plánům tohoto směšně velikášského projektu, z něhož nikdy nebyl dokončen ani jediný díl, a nakonec jednoho jitra opustil tento svět vlastní rukou a byl nalezen u základů nedokončené Velké pyramidy v Syrakusách –' Ne, Draco! Nedělej to! Prostě mu řekni, že do toho nejdeš, a odkráčej středem!"
„Mluvíš tak, jako bych si mohl něco takového dovolit," připomněl jsem mu.
Okamžik na mne nehnutě hleděl. Pak vstal a přešel přes patio na balkon. Od narození je mrzákem; má zkroucenou levou nohu, jejíž chodidlo vybočuje na stranu. Nehoda, která se mi přihodila na lovu. ho navztekala, protože teď kulháme oba a to přitahuje další pozornost ke Spiculově postižení, když se vlečeme bok po boku ulicemi jako groteskní dvojice, kterou si každý může splést s účastníky schůze žebráků.
Nějakou chvíli tam prostě jen stál a mračil se na mne. Byla jasná noc plná hvězd a záře úplňku dopadala na vily bohatých, rozházené po svazích tauromenianského úbočí, a čím déle jeho mlčení trvalo, tím déle jsem pozoroval obrysy Spiculova hranatého těla, ozářené zezadu chladným bílým světlem: široká, nahrbená ramena, trup, který se zužoval do štíhlého pasu a pokračoval dlouhýma nohama; nad tím vším se tyčila hlava se vzdorovitým výrazem ve tváři. Kdybych u sebe měl svůj náčrtník, už bych ho začal kreslit. Ale já svého přítele samozřejmě nakreslil už mnohokrát.
Konečně velice tiše řekl: „Ty mě udivuješ, Draco. Co tím chceš říct, že si něco takového nemůžeš dovolit? Prostě vystup z jeho služeb a vrať se do Říma. Císař tě tam potřebuje. Pro toho svého přihlouplého synáčka si přece může najít nějakou jinou chůvu. Přece si vážně nemyslíš, že tě Demeterius nechá zavřít do vězení, když tuhle nabídku odmítneš, že ne? Nebo popravit, nebo tak něco?"
„Ty mi nerozumíš," namítl jsem. „Já tu práci chci vzít."
„I když je to sen pochcaného šílence? Draco, ty ses taky zbláznil, že? Nebo je to caesarovo bláznovství nakažlivé?"
Usmál jsem se. „Samozřejmě je mi jasné, jak směsná celá ta věc je. Ale to přece neznamená, že se o to alespoň nemohu pokusit."
„Aha!" Spiculovi to konečně došlo. „Aha! Takže takhle se věci mají! Pokušení nemyslitelného! Architekt ve tvém srdci chce postavit Pelion na Ossu, jen aby zjistil, jestli mu ten trik vyjde! Takže Demeterius přece jen není takový blázen, jak by se mohlo zdát, co, milý Draco? Odhadl tě naprosto dokonale. Na celém světě žije jediný muž, který má hybris k tomu, aby se o něco podobně šíleného pokusil, a ten člověk přebývá přímo tady, v Tauromeniu."
„Je to stavění Ossy na Pelion, ne naopak," opravil jsem ho. „Ale ano. Ano, Spiculo! Samozřejmě je to velké pokušení. A co když je to bláznovství? A i kdyby se nic z toho všeho nedokončilo, co to změní? Alespoň se začne něco dít. Budou připraveny plány; vykopány základy. Nenapadlo tě, že bych třeba chtěl vidět, jak se takové egyptská pyramida staví, co? Nebo jak se spouští stavba paláce tisíce stop po tváři útesu? Takovou příležitost nemusím podruhé v životě dostat."
„A co s tvou zprávou o životě Trajána VII.? Ještě předevčírem jsi nedokázal přestat mluvit o těch svitcích, které ti sem vezou až z archivů v Seville. Celou půlku noci jsi spekuloval o tom, co v nich asi najdeš nového, tak to bylo. A celou tu záležitost chceš nechat být jen kvůli něčemu takovému?"
„Samozřejmě ne. Proč by měl být jeden projekt na překážku druhému? Docela dobře dokážu pracovat na knize večer,

zatímco během dne budu navrhovat paláce. Nepředpokládám ani, že bych měl omezit své kreslení, psaní poezie a hudby. – Myslím, že mne podceňuješ, starý příteli.“
„Nu, jen mi neříkej, že ses nikdy neprovinil stejnou mincí proti mně.“
Na tu poznámku jsem nezareagoval. „Předložím ti k úvaze ještě jedno hledisko a pak celou věc necháme být, ano? Lodovicovi už je přes šedesát a jeho zdraví není žádný zázrak. Až zemře, stane se císařem Demeterius, ať už se nám to líbí nebo ne, a my dva se vrátíme do Říma, kde se stanu klíčovou postavou jeho vlády a všechny vědecké a odborné prameny mi budou k dispozici. – Pokud se mu ovšem samozřejmě neodcizím ještě v době, kdy je pouhým následníkem trůnu, takovým strašlivým a neodpustitelným způsobem jako tím, že bych mu hodil tuto nabídku pod nohy, což mi podle všeho hodláš navrhnout. Takže tu práci přijmu. Jako investici, která povede k zisku v budoucnosti, abych tak řekl.“
„Velice elegantní úvaha, Draco.“
„Děkuji za uznání.“
„Ale předpokládejme, že jakmile se Demeterius stane císařem, k čemuž dojde díky zvrácenému smyslu pro humor, jímž bohové oplývají, během nedlouhé doby, a rozhodne se nechat tě tady na Sicílii, abys dokončil ten velký úkol naplnit celý tento ostrov vypůjčenými zázraky z celého světa, místo aby tě povolal do Říma – a ty se budeš až do své smrti vláčet tímhle zapadákovem a dohlížet na naprosto zbytečnou a ohavnou stavbu –“
Už jsem toho měl dost. „Poslyš, Spiculo, tohle je prostě riziko, které hodlám přijmout. Stejně květnatě jako ty mi už potvrdil, že až se stane císařem, hodlá mých schopností využít daleko více než jeho otec.“
„A ty mu věříš?“
„Připadalo mi, že mluví docela upřímně.“
„Ach, Draco, Draco! Začínám si myslet, že jsi daleko větší blázen než on!“
Byla to hra, přirozeně. To mi bylo jasné.
A Spiculo měl možná také pravdu, když tvrdil, že jsem ještě větší blázen než chudák Demeterius. Caesar si koneckonců nemohl pomoci. V jeho rodině se dědilo šílenství – skutečné šílenství – už nějakých sto let: vážná mentální nestabilita, nějaký mozkový defekt, který vedl k nepředvídatelným výbuchům prchlivosti a hněvu. Na druhou stranu já čelil každému dalšímu dnu s jasnou a ostrou myslí. Jsem pracovitý a spolehlivý a mám jemně vyladěnou mysl, která je schopna dosáhnout úspěchu v jakékoli věci, do níž se pustím. Solidnost a jistotu mých skutků rozhodně nelze zpochybňovat. Postavil jsem chrámy a paláce, namaloval velké obrazy a vytesal překrásné sochy, sepsal jsem eposy i dějepravné knihy. Dokonce jsem navrhl létající stroj, který jednoho dne postavím a podrobím úspěšné zkoušce. A kromě toho je tu ještě daleko více věcí, kterými se má mysl kdy zaobírala: tajné plány, které jsem sepsal v šifrované formě do zápisníků hranatým rukopisem své levé ruky, věci, které jednoho dne promění celý svět. (Jako by snad někdo dokázal pochopit tyto mé nápady, kdyby byly sepsány prostým jazykem bez šifry!)
Dalo by se říci, že za své myšlenkové schopnosti vděčím nějakému šťastnému rozmaru bohů, a já tuto zbožnou myšlenku rozhodně nehodlám popírat; ale určitě s tím má něco společného i dědičnost. Mé schopnosti jsou dědictvím, které mi zanechali předkové – stejně jako caesar Demeterius nabyl své chyby a slabosti po předcích svých. V mých žilách koluje krev jednoho z našich největších císařů, vizionáře Trajána VIL, který byl skutečně hoden titulu, jejž nosil náš první císař tohoto jména: optimus princeps, 'nejlepší z knížat'. Kým jsou ale předkové caesara Demeteria? Lodo-vicus! Marius Antonius! Valens Aquila! Copak zrovna toto nejsou ti nejslabší muži, kteří kdy seděli na ťrůnu, copak právě oni nesvedli impérium na stezku dekadence a úpadku?
Samozřejmě je osudem impéria sestupovat tu a tam do období dekadence – stejně jako je jeho pravidelným štěstím, že se vždy najde čerstvý zdroj ozdravení a znovuzrození, kdykoli se naskytne potřeba. Právě proto byl Řím vždy zdrojem neuvěřitelné moci a síly ve světě a právě proto tomu tak bude až do nekonečna – svět bez hranic, který vždy nachází novou sílu a energii.
Jen o tom přemýšlejte. Před osmnácti sty lety nastala v říši doba chaosu a problémů a právě z ní vystoupil caesar Augustus, aby nám dal imperiální vládu, která nám až do dneška dobře slouží. Když krev prvních caesaxů zřídla a k moci se nešťastnou náhodou dostali muži jako Nero nebo Caligula, brzy se nám dostalo nápravy z rukou prvního Trajána, po němž přišel Hadriánus, následován stejně schopnými Antonínem Piem a Markem Aureliem.
Pozdější období problémů napravil Diokletianus, jehož práci dokončil velký Constantinus; a když znovu přišel nevyhnutelný sestup, impérium se octlo v časech, jimž moderní dějepravci říkají Velká dekadence a my byli s takovou hanbou dobyti a pokořeni našimi řecky hovořícími východními bratry, z našeho středu nakonec vyšel Flavius Romulus, aby nám znovu zajistil svobodu. A nedlouho po něm přišel Traján VIL, který vedl naše cestovatele kolem celé zeměkoule, přinesl do srdce impéria neuvěřitelné bohatství a zahájil tak vzrušující desetiletí expanze, jež je nám známo pod jménem renesance. Nyní se žel bohům znovu nacházíme ve slabším období, které bude jednoho dne dějepravci nazváno Druhou velkou dekadencí. Cyklus probíhá nepřetržitě a bez ustání.
Já se osobně rád pokládám za muže renesance, za posledního svého druhu, který se nějakým smutným a nespravedlivým omylem osudu narodil dvě stě let po správné době a nyní je nucen žít v této imbecilní, dekadentní době. Je to příjemná představa a jak to vidím já, existuje spousta důkazů ohledně její pravdivosti.
O tom, že tato doba je dekadentní, nemůže být nejmenších pochyb. Jeden z příznaků dekadence je láska k obrovské a nesmyslné marnotratnosti – a jaký lepší příklad bych mohl poskytnout, než caesarův neuvážený a hloupý plán na přestavbu Sicílie v monumentální pomník jeho vlastní velikosti? Skutečnost, že tyto stavby, jejichž projektem mne pověřil, napodobují budovy a styly dávných, daleko úspěšnějších dob, jen potvrzuje můj názor a přesvědčení.
Ale kromě toho také prožíváme úpadek centrální vlády. Nejenže si vzdálené provincie jako Sýrie a Persie většinu času dělají co chtějí, ale Galie, Hispánie, Dalmácie a Pannonie, které se nacházejí takřka na zadním dvorku impéria, se začínají chovat jako naprosto nezávislé národy. A ty nové jazyky: co se to stalo s naší krásnou a čistou latinou, páteří silného

impéria? Zdegenerovala do změti místních dialektů. Každé sebezapadlejší místo dnes má svou nesrozumitelnou hatmatilku. My Hispánci hovoříme hispánštinou, dlouhonosí Galové mají to své nosové huhlání, jež nazývají galština, a teutonské provincie, ty ustoupily od latiny úplně a vrátily se k nějakému primitivnímu chrchlavému jazyku, kterému se říká germánština a tak dále a tak podobně. Vždyť i v samotné Itálii častěji narazíte na zparchantělé děcko latiny, které je nazýváno románština – to je sice přinejmenším stále ještě libozvučné mému uchu, ale naprosto se zřeklo hloubky a gramatické všestrannosti, která učinila z latiny nejrozšířenější jazyk na světě. A pokud bychom přišli o latinu úplně (což se nikdy nestalo například Řekům na východě), jak by pak mohl muž z Hispánie rozumět muži z Británnie, nebo Teuton Galovi, nebo Dalmaťan komukoli jinému?
Jistěže je to dekadence, když se naším společenstvím řítí všechny tyto ničivé odstředivé síly.
Ale je skutečně pravdivé tvrzení, že jsem člověk renesance, vyvržený na pobřeží této strašlivé doby? To není tak jednoduché. V prosté řeči používáme sousloví 'renesanční člověk' jako označení někoho, kdo dosáhl vědomostí a skutků nezvyklé hloubky a šíře. Tím jsem si jist. Ale skutečně bych se v halasné a rušné době Trajána VII. cítil jako doma? Mám renesanční šíři mysli; ale vlastním také divoký renesanční temperament, nebo jsem ve skutečnosti stejně ochablý, usedlý a ve skutečnosti bezvýznamný jako lidé, kteří mne obklopují každý den? Nesmíme zapomínat na to, že žili ve středověku. Dokázal bych se procházat po ulicích města opásán mečem a rvát se při nejmenší provokaci jako legionář? Měl bych dvacet milenek a padesát levobočků? A odvážil bych se nastoupit na palubu malé, rozvrzané kocábky, abych v ní obeplul celý svět?
Ne, nejspíš se jim příliš nepodobám. Jejich duše byly obrovské. Svět byl tenkrát rozlehlejší a jasnější a připadal jim mnohem záhadnější než připadá dnes nám a oni na jeho záhadnost odpovídali romantickým nadšením a divokými výbuchy energie, které v sobě nikdo z nás dnes nedokáže probudit. Přijal jsem caesarovu nabídku proto, že v mém srdci probudila něco z toho romantického nadšení a já si znovu připomněl své příbuzenství s Trajánem VII., Trajánem Drakem, a jeho cestu kolem celého světa. Ale co vlastně ve skutečnosti budu dělat? Objevovat nové světy jako on? Ne, ne, budu stavět pyramidy a řecké chrámy a Hadriánovu vilu. Ale toto všechno už postaveno bylo – a velice uspokojivě – a není tedy třeba to dělat znovu. Takže jsem tedy stejně dekadentní jako mí současníci?
Také mne napadlo, co by se asi stalo s velkým Trajánem, kdyby se narodil do současné epochy Lodovica Augusta a jeho potrhlého syna Demeteria? Muži velkého ducha jsou vždy v ohrožení, když světu vládnou slabé duše. Já sám si musel najít různé způsoby a triky k tomu, abych se vešel do jejich těsných hranic, musel jsem se postarat o vlastní bezpečnost a ochranu, ale udělal by on totéž? Nebo by se hlučně chvástal, kamkoli by přišel, jako skutečný renesanční člověk, až by se stal pro bezpečí císařského domu a potažmo i celého impéria takovou hrozbou, že by bylo třeba ukončit jeho život v nějaké temné uličce? Možná ne. Možná – jak jsem si rád myslíval – by prolétl touto šerou epochou jako planoucí šíp noční oblohou a celý svět by ozářil jasným světlem.
V každém případě jsem se já, nepochybně inteligentní a plný zdravého rozumu, dobrovolně spojil s projektem blouznivého mladého caesara prostě proto, že jsem nedokázal odolat neuvěřitelné technické výzvě, kterou tento projekt představoval. Bylo to gesto romantické a rozmáchlé, nebo jen šílené? Bylo dokonce i možné, že Spiculo měl pravdu, když tvrdil, že přijetím této nabídky jsem dal celému světu najevo, že jsem ještě větší pomatenec než samotný Demeterius. Skutečně rozumný muž by před takovým návrhem prchl s křikem a hrůzou ve tváři.
* * *
Člověk se zrovna nemusel jmenovat Sibyla, aby dokázal předpovědět, že než se mnou Demeterius znovu zavede řeč na svůj projekt, uběhne nějaká doba. Caesar vždy přelétal od jedné věci ke druhé – to byl další z příznaků jeho duševní choroby; dva dny po rozhovoru, který jsme spolu vedli v divadle, odcestoval z Tauromenia na prázdniny mezi africké písečné duny a byl pryč skoro celý měsíc. Protože jsme se zatím nedokázali smluvit ani na tak jednoduché věci, jakou bylo samotné umístění paláce na útesu – nemluvě o dohodě stran návrhu a rozpočtu – pustil jsem celou záležitost z hlavy až do okamžiku jeho návratu. Nejspíš jsem přitom doufal, že než se vrátí na Sicílii, na všechno stejně zapomene. Využil jsem tedy jeho nepřítomnosti k tomu, abych pokračoval v práci na tom, čím jsem se tehdy zabýval nejvíce, totiž svou studií života Trajána VII.
Touto záležitostí jsem se s občasnými přestávkami zaobíral v průběhu posledních zhruba sedmi osmi let. Nyní mne k další práci přiměly dvě věci. První z nich byly deníky, popisující jeho plavbu kolem světa, jež byly objeveny pod nánosy prachu v sevillských archivech. Druhou byla ta nehoda, kterou jsem utrpěl během lovu a která mne neustále nutila k pohybu o berlích: období nuceného klidu, které mne volky nevolky obrazně přinutilo obléknout talár učence.
O Trajánově neobvyklém a úctyhodném životě nebyla nikdy dříve sepsána dějepravná kniha. To mi připadalo podivné vzhledem k naší dlouhé tradici velkých učených pojednání a životopisů, sepsaných největšími dějepravci všech dob, počínaje velikány jako byli například Naevius a Ennius v dobách republiky a později samozřejmě Sallust, Livius, Tacitus a Suetonius, po nich Ammianus Marcellinus, Drusillis z Alexandrie, Marcus Andronicus – a blíže moderní době pak Lucius Aelius Antipater, slavný kronikář dobytí Říma Byzantinci v dobách Maxmiliána VI.
Ale poté, co Flavius Romulus znovu spojil roztříštěné poloviny imperiálního Říma v roce 2198 po založení města, se stalo něco zvláštního. Možná to tak chodí vždy v časech velkých mužů – a k ní se rozhodně musí řadit i doba vlády Flavia Romana a jeho dvou nástupců – že mají všichni tolik práce, že nestíhají zapisovat dějiny. To jsem si alespoň vždy myslíval; ale pak jsem si zlomil kotník a pochopil jsem, že v každé éře, ať je jakkoli energická, se vždy najde někdo, kdo díky nevyhnutelným okolnostem, ať už z důvodu zranění, nemoci nebo vyhnanství, má dostatek času a chuti usednout k papíru.
Daleko pravděpodobnější mi tedy začalo připadat, že v dobách Flavia Romula, Gaia Flavilla a Trajána Draka by zveřejnění jakékoli studie o těchto císařích nebylo zrovna nejpříjemnější kratochvílí. Jen ty nejstručnější spisy o vládě prvních dvanácti císařů – a nyní přirozeně hovořím o Suetoniově sžíravé a nelichotivé knize – byly vydány během relativně klidné doby vlády prvního Trajána a ne v dobách, kdy svět děsily takové postavy jako Caligula, Nero nebo

Domicián. Dějepravcům v dobách tří hispánských monarchů zřejmě připadalo nejbezpečnější nesepisovat nic kromě všeobecných událostí a významných státnických kroků. Analyzovat císařovo jednání znamená kritizovat je. A to není vždy nejbezpečnější.
Ať už tomu tak bylo z jakéhokoli důvodu, nedostalo se nám od žádného současníka skvělého a pozoruhodného Flavia Romana jediné životopisné knihy, pouze strohé soupisy jeho skutků a podlézavé chvalozpěvy. O vnitřní povaze života jeho nástupce, nevýrazného Gaia Julia Flavilla, nevíme prakticky nic, jen suchá fakta ohledně toho, kde se narodil – stejně jako Flavius Romulus pocházel z hispánského Tarraca, mého rodného města – a jaké vládní úřady zastával během své dlouhé kariéry, než usedl na imperiální trůn. A pokud jde o třetího v řadě skvělých Hispánců, Trajána VII. – jehož příjmem bylo náhodou Draco jako moje, ale jehož celý svět znal díky jeho skutkům jako Trajána Draka – o tom opět známe jen ty nejzákladnější údaje, týkající se jeho slavné vlády.
To, že si nikdo nedal práci z popisem jeho života ani během dvou staletí, následujících po jeho smrti, mne ani příliš nepřekvapovalo. Člověk může psát o mrtvém císaři, to jistě, ale kde se muž pro toto dílo měl najít? Zářivé období renesance pominulo příliš rychle, přenechalo místo nástupu průmyslového rozvoje a v tomto zšeralém zakouřeném období dostávalo před čímkoli jiným včetně umění a učenosti přednost vydělávání peněz. A nyní žijeme v nové éře dekadence, během níž císařskou korunu nosí na hlavě jeden slaboch za druhým a impérium samotné se pozvolna rozpadá na hromadu jednotlivých entit, které se necítí nijak svázány s centrální autoritou. Veškeré síly a elán, které se dokáží probudit v hrudích našich vladařů, vkládají do tak zbytečných podniků jako je vztyčení obrovských špičatých hrobek faraónského stylu na Sicílii. Kdo se může v tomto věku podívat zpříma do očí nádheře a moci Trajána VIL? Nu, například já.
A mohu to dokázat už dost silným svazkem rukopisu. Využil jsem svého postavení v imperiálních službách, pohřbil jsem se ve sklepem Kapitolu v Římě, odemykal a otevíral jsem truhlice a skříně, zapečetěné před dvěmi tisícovkami let, a vynášel jsem na denní světlo dokumenty, jejichž samotná existence byla zapomenuta. Pátral jsem v archivech soukromých záznamů senátních jednání – zdálo se, že to nikomu nevadí, dokonce mi připadalo, že to nikoho vůbec ani nezajímá, četl jsem vzpomínky vysokých dvorních úředníků. Listoval jsem hlášeními výběrčích spotřební daně, daňových úředníků a inspektorů veřejných tržnic, které jsou přes všechnu svou suchopárnost a nudu tou nejbohatší rudou, z níž mohou dějepravci těžit. A z toho všeho jsem znovu oživil postavu Trajána VIL s celou jeho dobou – přinejmenším ve vlastní mysli a na stránkách své nedo
končené knihy.
A jaká to byla postava! Každým rokem svého dlouhého života zůstával vzorem síly, vizí, neúhybného odhodlání a energie. Může se hrdě postavit bok po boku největším z císařů: Augustovi, Trajánovi I. a Hadriánovi, Konstantinovi, Maxmiliánovi III, premožiteli barbarů a konečně i svému krajanovi a předchůdci Flaviu Romulovi. Strávil jsem dlouhá léta tím, že jsem ho poznával – že jsem poznával Draka – a už jen spojení s jeho velkým duchem, jejž jsem po těch to letech velice důvěrně znal, prosvětlovalo a zušlechťovalo
všechny mé dny.
A jak jsem ho vlastně znal – tohoto velkého císaře, tohoto římského Draka, tohoto vzdáleného předka?
Tak za prvé jsem s jistotou věděl, že se narodil jako nemanželské dítě. Pročesal jsem velice pečlivě všechny záznamy sňatků a narození v Tarracu a okolních oblastech Hispánie v období od roku 2215 do 2227 AUC, což muselo být více než dostačující, a přestože jsem několikrát narazil na zmínku o tom, že byl nějaký Draco zapsán do daňových seznamů – ať už to byl Decimus Draco, Numerius Draco a Salvius Draco, žádný z nich nebyl oficiální cestou oddán, ani nepřiznal potomky, kteří by byli zapsáni v registru porodů. Takže jména jeho rodičů zůstávala neznámá. Potvrzeno jsem měl pouze to, že jistý Traján Draco, rodák z Tarraca, byl uveden na seznamu mužů, kteří se nechali zapsat ke službě u Třetí hispánské legie roku 2241, z čehož jsem si odvodil, že se narodil někdy mezi lety 2220 a 2225 AUC. V oněch dobách se obvykle do armády vstupovalo po dovršení osmnáctého roku, což by znamenalo, že se narodil 2223 AUC, ale já znal dobrodružnou a divokou povahu Trajánovu dobře, takže jsem si dovolil odhadovat, že do legií vstoupil v šestnácti a možná dokonce už v patnácti letech. Tehdy bylo impérium ještě stále – přinejmenším technicky – pod řeckou nadvládou; ale Hispánie, nejzápadnější z provincií, byla prakticky nezávislým územím. Císařem v Konstantinopoli byl Leo XI., muž, který dával přednost naplňování vlastního paláce uměleckými díly starodávného Řecka před nutností věnovat pozornost tomu, co se děje v evropských provinciích. Tyto provincie byly ostatně technicky vzato pod nadvládou západního císaře, jeho vzdáleného bratrance Nikefora Kantakuzena. Ale západní císařové byli během období řecké nadvlády pouze líné loutky a Nikeforos, poslední z řady těchto loutek, byl línější než všichni předcházející císařové dohromady. Říká se, že se do Říma nezajel nikdy ani podívat a trávil své dny v pohodlném ústraní na jihu poblíž Neapole.
Musím s hrdostí prohlásit, že povstání západu vzniklo v Hispánii, přímo v mém rodném Tarracu. Odvážný a odhodlaný Flavius Romulus, syn pastýře, který byl podle všeho negramotný, kolem sebe shromáždil bandu mužů, stejně otrhaných jako byl on sám, svrhl provinciální vládu a prohlásil se císařem.
To bylo v roce 2193; mohlo mu být nějakých pětadvacet třicet let.
Západní císař Nikeforos se rozhodl zprávy o hispánském povstání pokládat za nevýznamnou místní záležitost a upřímně pochybuji o tom, že zprávy o nepokojích vůbec kdy dorazily k Basileovi Leu XI. v Konstantinopoli. Ale krátce poté přísahala věrnost povstaleckému praporu také nedaleká provincie Lusitania, následována ostrovní Británií a Gallií; a tak západní území jedno po druhém opouštěla závazky k nespolehlivé vládě v Římě, až nakonec Flavius Romulus vpochodoval v čele svých vojsk do hlavního města, poslal na jih vojáky, aby zatkli Nikefora a dopravili ho do vyhnanství v Egyptě. V roce 2198 padlo i východní impérium. Leo XI. podnikl potupnou pouť z Konstantinopole do Ravenny, kde podepsal úmluvu, která ustavovala Flavia Romula nejen císařem západu, ale i vládcem východních teritorií.

Flavius pak vládl dalších třicet let. Nespokojil se s tím, že znovu sjednotil impérium, ale vyznamenal se dalším úžasným skutkem: rozhodl se podniknout plavbu kolem jižního výběžku Afriky, aby se dostal až k pobřeží Indie a možná ještě dál. Byl prvním z našich Námořních císařů a vytyčil skvělý vzor, který o dvě generace později následoval ještě význačnější cestovatel Traján VIL.
My Římané jsme cestovali po souši na Dálný východ, do Persie a až do Indie, už od dob prvního Augusta. A za časů východního impéria Byzantinci často pluli podél západního pobřeží Afriky a udržovali obchodní styky s černými královstvími na tomto světadíle, což vedlo mnohé dobrodružné povahy ze západu k vyslání vlastních výprav kolem Afriky a do Arábie, odkud nebylo do Indie daleko. Ale tyto výpravy zůstávaly pouhými výkřiky v hluboké noci.
Flavius Romulus chtěl s asijskými zeměmi zavést pravidelnější obchodní styky. Na své velké plavbě po africké trase s sebou odvezl do Indie tisíce Římanů a nechal je tam založit kupecké stanice; tak jsme mohli být v neustálém obchodním spojení s černokožci těchto dalekých zemí. A nejen to, buď on nebo některý z jeho kapitánů – to není dodnes jasné – pluli z Indie dál až do ještě vzdálenějších říší Kitaje a Cipangu, kde žili lidé se žlutou kůží. Tak vznikly obchodní kontakty, díky nimž jsme z těchto záhadných krajů získávali hedvábí a kadidlo, drahokamy a koření, jadeit a slonovinu, rebarboru, smaragdy, rubíny, pepř, safíry, skořici, barviva a parfémy.
Ctižádost Flavia Romula vskutku neznala mezí. Snil i o dalších výpravách na západ ke dvěma světadílům Nova Roma na druhé straně Velkého oceánu. Před stovkami let se bezohledný císař Saturninus pokusil o nepovedené dobytí Mexika a Peru, dvou velkých říší Nového světa, a do tohoto podniku vložil nehoráznou sumu peněz a dočkal se pouze trpké a naprosté porážky. Zkáza těchto plánů nás oslabila vojensky i ekonomicky natolik, že ještě o dvě generace později neměli Řekové příliš velké problémy s dobytím západního impéria. Flavius se z tohoto nezdařeného pokusu poučil a velmi dobře věděl, že tyto odvážné národy na západě nemůžeme porazit vojenskou cestou, ale doufal přinejmenším v zahájení obchodních kontaktů a už od svých prvních let na trůnu podnikal tímto směrem kroky.
Jeho následníkem se stal další Hispánec z Tarraca, Gaius Julius Flavillus, muž daleko urozenějšího původu než Flavius, jehož rodina patrně finančně podporovala původní flaviánské povstání. Gaius Flavillus sice byl energický a silný muž a obdivuhodný císař, ale jelikož vládl mezi dvěma tak silnými vladaři jako byli Flavius a Traján Draco, připadla mu na první pohled spíše role upevňovatele než novátora. Během doby, kterou strávil na trůnu – šlo o léta 2238 až 2253 – pokračoval v námořní politice svého předchůdce, i když kladl daleko větší důraz na výpravy do Nového světa než do Afriky a Asie; mezitím se snažil zacelit trhliny a utužit vztahy mezi latinskou a řeckou polovinou impéria – což bylo něco, čemu Flavius Romulus příliš mnoho času nevěnoval.
A právě za vlády Gaia Flavilla začal Traján Draco stoupat k moci. Jeho první vojenskou posádkou byla Afrika, kde byl brzy povýšen za příkladné hrdinství při potlačování bouří v Alexandrii a pak za zdolání pouštních banditů, kteří pustošili vesnice jižně od Kartága. Není dosud jasné, jak se mu dostalo pozornosti císaře Gaia, ačkoli s tím měl patrně něco společného jeho hispánský původ. V roce 2248 ho ale nacházíme na místě velitele prétoriánské stráže. Tehdy mu bylo teprve zhruba pětadvacet let. Brzy mu byl udělen další titul, a sice prvního tribuna, krátce poté i konzula a v roce 2252, necelý rok před smrtí, Gaius formálně přijal Trajána za syna a prohlásil ho za svého nástupce.
Když Traján Draco krátce poté přijal purpur zároveň se jménem Traján VIL, připadalo mnoha lidem, jako by Flavius Romulus vstal z mrtvých. Na místo vzneseného Gaia Flavilla usedl druhý hispánský vesničan, naplněný toutéž nespoutanou energií, která vystřelila k nebesům Flavia, a celý svět pulsoval jeho mocným a zvučným smíchem.
Traján byl vskutku Flavius – jen vytesaný ve větším měřítku. Byli to sice oba velcí muži, ale Traján byl doslova obr. (I já, jeho vzdálený potomek, jsem docela vysoký.) Tmavé vlasy mu spadaly do půli zad. Čelo měl vysoké a ušlechtilé; oči se mu blýskaly jako orlu; jeho hlas doléhal z Kapitolu až dolů k Janiculu. Dokázal vypít soudek vína na posezení, aniž to mělo jakýkoli vliv na jeho chování. Ve věku osmdesáti let měl pět manželek – ovšem ne v jednom okamžiku, musím dodat – a nespočet milenek. Zplodil dvacet legitimních potomků, z nichž se desetina stala mými předky, a takovou hordu nemanželských dětí, že skoro v každém městě na světě narazíte na nárožích na nějaký ten ostrý orlí profil Trajána Draka.
Miloval nejen ženy, ale také umění, obzvlášť sochařské a hudební, a vědu.
Záležitosti jako matematika, astronomie a mechanika byly během dvou set let podřízenosti západu měkkým, zhýčkaným Řekům zanedbávány. Traján se postaral o jejich obnovu a finančně ji zajistil. Přestavěl staré hlavní město Řím od jednoho konce ke druhému, naplnil je paláci, univerzitami a divadly, jako by tam podobné stavby nikdy dřív neexistovaly; a – možná z obav, že to nebude stačit – se vydal do pannonské provincie, do malého městečka Venia na řece Danubiu, a zbudoval tam něco, co spíše připomínalo nové hlavní město impéria, s vlastní velkou univerzitou, mnoha divadly, velkým senátem a královským palácem, který dnes patří k divům světa. Usoudil totiž, že Venia, přestože je temnější, deštivější a chladnější než prosluněný Řím, leží blíže ke skutečnému srdci impéria. Nehodlal znovu připustit rozdělení na východní a západní polovinu, ačkoli vláda nad tak rozsáhlým územím byla nanejvýš obtížná. Umístěním hlavního města v centrální oblasti, jako byla například Venia, získal daleko rychlejší přístup ke Gallii a Británnii na západě, do teutonských a gótských území na severu a do řeckého světa na východě, zatímco mohl neustále držet otěže politické moci ve svých rukou.
Traján nicméně netrávil většinu svého času ani v novém hlavním městě, ani v Římě. Byl neustále v pohybu – buď navštívil Konstantinopolis, aby Rekům v Asii připomněl, že mají stále ještě císaře, nebo se vypravil do Sýrie, Egyptu nebo Persie, jindy zase cestoval na dálný sever, aby se rozptýlil lovem těch divokých obrovských zvířat, která žijí v hyperborejských zemích, nebo navštěvoval rodnou Hispánii, kde proměnil starobylé město Sevillu v hlavní přístav a základnu pro výpravy do Nového světa. Byl neúnavný.
A v pětadvacátém roce své vlády – 2278 AUC – se vydal na největší výpravu ze všech a díky tomuto neuvěřitelně odvážnému skutku bude jeho jméno navždy známo v análech: vypravil se na cestu kolem celého světa, která začala a končila v Seville a během níž navštívil každý národ, barbarský nebo civilizovaný, který obývá tuto Zemi.

Přemýšlel už vůbec někdo před ním o podobně neohroženém plánu? Zatím jsem v dějepravných archivech nenašel nic, co by tomu nasvědčovalo.
Nikdo samozřejmě nikdy nepochyboval o tom, že svět je ve skutečnosti kulatý a je možné jej celý obeplout. Zdravý rozum samotný nám ukazuje zakřivení Země, když se díváme do dálky; a představa, že je plochá a má někde okraj, přes nějž přepadnou opovážliví námořníci i se svými loděmi, je hloupá pohádka pro děti, nic víc. Ani není opodstatněný strach z ohnivé stěny, která se tyčí někde v jižních mořích, jak si kdysi myslíval prostý lid: už dvacet pět století plují lodi kolem nejjižnějších výběžků Afriky a nikdo si zatím žádné plamenné stěny nevšiml. Ale než na svou cestu vyrazil ze Sevilly Traján Draco, žádný z našich odvážných námořníků ani nepomýšlel na to, že by se svět dal obeplout podél jeho obvodu, nemluvě o tom, že by se o to kdokoli pokusil. Plavby do Arábie, Indie a Kitáje kolem Afriky, ano – a cesty do Nového světa také, nejdřív do Mexika a pak podél pobřeží k jihu až k úzkému pruhu země, který oba Nové světy spojuje až k velkému impériu Peru. Tam jsme se dozvěděli o existenci druhého rozlehlého oceánu, který je možná ještě větší než ten, který odděluje Evropu od Nového světa. Na jeho východním břehu leží Mexiko a Peru; na břehu západním pak Kitáj a Cipang a o něco dál Indie. Ale co se nachází mezi nimi? Jsou snad uprostřed onoho obrovského oceánu nějaké další říše – říše mocnější než Kitáj, Cipang a Indie dohromady? A co když tam leží říše, v jejíž slávě bledne i samotný imperiální Řím?
Musí se připsat k nehynoucí slávě Trajána VIL Draka, že se to rozhodl zjistit – i kdyby ho to mělo stát život. Musel si být neuvěřitelně jistý svým postavením na trůnu, když došel k závěru, že si může dovolit přenechat hlavní město a správu impéria svým úředníkům na tak dlouhou dobu; buď tomu bylo tak, nebo chtěl tu cestu podniknout tolik, že nevěnoval pozornost jejich uzurpátorskýrn touhám.
Myslím, že jeho pět let trvající plavba kolem světa byla jedním z nejdůležitějších skutků našich dějin a mohla se směle rovnat založení impéria Augustem a jeho rozšířením na celý známý svět Trajánem I. a Hadriánem. Právě velikost tohoto činu mne v první řadě přitáhla k podrobnějšímu studiu života Trajána Draka. Na této výpravě nenarazil na žádné říše, které by se silou mohly rovnat římskému impériu, to ne, ale našel v západním oceánu myriády ostrovních království, jejichž zboží podstatně obohatilo naše životy; a navíc nám cesta, kterou objevil v úzké šíji jižního světadílu, poskytla stálý přístup k zemím Asie prakticky odkudkoli i bez ohledu na to, že jsme vždy mohli naražit na odpor nepřátelských Peruánců a Mexičanů na jedné straně a válečnických Cipanganů a nesčetných Kitájců na straně druhé.
Ale – přestože jsme velice dobře seznámeni s hrubými obrysy Trajánovy plavby – byl deník, do něhož zanášel své názory a náhledy, po celá staletí ztracen. Právě proto jsem cítil tak silnou radost, když mi letos jeden z mých najatých pátračů, který se právě probíral prachem pokrytým sklepením Úřadu námořních záležitostí v Seville, napsal, že úplnou náhodou na onen deník narazil. Celou dobu byl založen mezi dokumenty z období pozdních vlád, nenápadně skrytý mezi konosamenty a výplatními seznamy. Nechal jsem si jej do Tauromenia poslat po královskému kurýrovi; cesta mu trvala šest týdnů, neboť zásilka cestovala z Hispánie do Itálie celou cestu po souši – nedovolil bych si riskovat poslání tak vzácné věci po moři – a pak přes celou Itálii až ke špičce do Bruttia, přívozem přes Messinský průliv a pak přímo do mých rukou.
Dostanu ale zprávu, opatřenou podrobnými poznámkami, v jakou jsem doufal, nebo to bude prostě jen seznam navigačních pomůcek, délek a šířek, náměrů a odečtu kompasu?
Nu, to jsem ovšem nemohl vědět dříve, než se mi konečně dostala do ruky. A jak už to tak chodí, zásilka dorazila přesně v tentýž den, kdy se vracel caesar Demeterius ze svého měsíčního výletu do Afriky. Měl jsem sotva čas rozlomit pečeť a přejet palcem po hřbetu silného svazku pergamenu, když pro mne přišel posel se zprávou, že se mám okamžitě dostavit do caesarova paláce.
Jak už jsem se zmiňoval, caesar je velice netrpělivý člověk. Zdržel jsem se jen tak dlouho, abych otočil titulní list a po zádech mi přejelo zamrazení, když můj pohled sklouzl po první straně textu, psaného známým nakloněným písmem Trajána Draka. Dovolil jsem si ještě náhodný pohled dál, zhruba na stou stránku, kde jsem našel popis setkání s nějakým ostrovním králem. Ano! Ano! Podrobný popis výpravy, vskutku!
Předal jsem balíček majordomovi své vily, poměrně spolehlivému sicilskému svobodnému občanovi jménem Pantaleon, a přesně jsem ho seznámil s tím, co se mu stane, jestli bude během mé nepřítomnosti balíček nějak poškozen.
Pak jsem se vypravil do caesarova paláce na kopci, kde jsem byl uveden do zahrady; tam si prohlížel pár velbloudů, které si s sebou přivezl z Afriky. Měl na sobě něco ve stylu pouštního oděvu s kapuci a za opaskem měl zastrčený překrásný zakřivený scimitar. Během pěti týdnů nepřítomnosti mu sluncem zhnědla tvář a ruce tolik, že by si ho nepozorný člověk mohl splést s Arabem. „Pisandere!“ zvolal okamžitě. Zatímco byl pryč, úplně jsem na tohle přihlouplé jméno zapomněl. Usmál se na mne a zuby se mu proti opálené pokožce obličeje zablýskaly jako majáky.
Položil jsem mu patřičné otázky, například jaká byla cesta a tak dále, ale on nad nimi jen mávl rukou. „Pisandere, víš nač jsem myslel každý den své cesty? Na náš velký projekt! Na ten slavný podnik! A víš, uvědomil jsem si, že to nebude stačit. Myslím, že jsem se rozhodl učinit ze Sicílie své hlavní město, jakmile se stanu císařem. Není přece nutné, abych žil na tom strašlivě studeném a bouřlivém severu, když se mohu usadit tak blízko Afriky, na místě, které jsem si tolik zamiloval. Takže tu budeme muset postavit i budovu senátu – myslím, že nejlepší to bude v Panormu –a velké vily pro úředníky mého dvora a knihovnu… věděl jsi, Pisandere, že na celém tomto krásném ostrově neexistuje žádná knihovna hodná svého jména? Ale můžeme docela dobře rozdělit to, co se nachází ve velké knihovně v Alexandrii, jakmile zde bude vztyčena budova, do níž to všechno budeme moci uložit. A pak –“
Zbytku vás raději ušetřím. Postačí, když řeknu, že jeho šílenství dostoupilo zatím ještě nepoznaných výšin bezuzdné velkoleposti. A já se stal jeho první obětí, neboť mne informoval o tom, že se společně ještě téže noci vypravíme na cestu od jednoho konce ostrova ke druhému a budeme hledat nejpříhodnější místa pro všechny ty nové stavby a zázraky, které si vymyslel. Rozhodl se pro Sicílii učinit to, co udělal Augustus pro Řím: vytvořit z ní zázrak svého věku.
Zapomenut byl nyní plán na přestavbu a rozšíření paláce v Tauromeniu. Nyní se budeme muset trmácet z Tauromenia

na západní výspu ostrova, kde se nachází Lilybaeum, a odtamtud zamíříme přes Eryx do Syrakus; mezitím učiníme nespočet zastávek, kdekoli se nám zlíbí.
A jak řekl, tak také udělal.
Sicílie je velký ostrov; cesta nám zabrala půltřetího měsíce. Caesar je jako společník při cestování docela zábavný člověk – koneckonců dokáže být duchaplný, inteligentní, energický a skutečnost, že je šílenec, nebyla na obtíž příliš často. Cestovali jsme ve velkém přepychu a já byl díky svému dosud úplně nezhojenému kotníku po většinu cesty nesen, takže jsem si připadal jako nějaký rozmazlený mocnář, možná faraón nebo Dareius Perský. Nicméně tato cesta způsobila, že jsem se nemohl okamžitě pustit do studia Trajánova deníku, což mne skoro dohánělo k šílenství. Vzít si jej s sebou na cesty a číst jej potají po večerech jsem se popravdě řečeno neodvažoval; caesar nejednou prokázal, že dokáže být žárlivý a pokud by vešel bez ohlášení a zjistil, že věnuji energii čemukoli, co není přímo spojeno s naším projektem, bezpochyby by mi dokázal deník vytrhnout z rukou a hodit jej do ohně. A tak jsem pergameny nechal doma, předal je Spiculovi a požádal svému příteli, aby je chránil vlastním životem, bude-li třeba; a po mnoho nocí, kdy jsme se uložili po dlouhých, čím dál parnějších dnech, které nebe sesílalo na vyprahlou Sicílii s příchodem léta, jsem nedokázal usnout, neustále jsem si představoval, co asi může být v deníku napsáno a v mé mysli se místo skutečných odehrávala fantastická Trajánova dobrodružství, k nimž mi caesar Demeterius ve své nevědomé sobeckosti uzavřel přístup.
Nicméně už tehdy mi bylo jasné, že skutečnost daleko, daleko předčí i ty nejdivočejší představy.
A pak jsem se konečně vrátil do Tauromenia; vyzvedl jsem si od Spicula knihu a přečetl každé její slovo během tří neuvěřitelných dní a nocí, kdy jsem sotva zamhouřil oka. A společně s mnoha úžasnými, krásnými a zvláštními příběhy jsem v ní nalezl mnohá slova, která jsem ani neočekával, ani nechtěl nalézt.
Přestože byla sepsána v hrubé latině oněch dní, neměl jsem s pochopením slov nejmenší problémy. Císař Traján VIL byl skvělý spisovatel, jehož styl, prostý, srozumitelný a vysoce plynulý, mi připomínal styl psaní Julia Caesara, dalšího velkého vůdce, který dokázal vládnout perem stejně jako mečem. Očividně si tento deník vedl jako soukromý záznam své plavby a pravděpodobně vůbec nehodlal jeho obsah svěřit cizím očím, nemluvě o publikaci, takže jeho nález v archivech byl skutečně podivuhodným zázrakem.
Jeho příběh začal v sevillských loděnicích: bylo tam pro tuto cestu připravováno pět lodí, žádná z nich velká – ta největší měla výtlak pouhých sto dvacet tun. Nalezl jsem podrobný záznam zásob. Zbraně, samozřejmě: šedesát kuší, padesát arkebuz s doutnákovým zámkem (tato zbraň byla v oné době poměrně čerstvým vynálezem), těžká děla, oštěpy, píky, štíty. Kovadliny, brusy, měchy k výhním, lucerny, nářadí a stroje, jejichž pomocí mohly být na nově objevených ostrovech rukama zedníků a kameníků v posádce zbudovány pevnosti; léky, tišící prostředky, masti; šest dřevěných kvadrantů, šest kovových astrolábů, třicet sedm kompasových jehel, šest párů kompasů a tak dále. Pro obchodování s knížaty nově objevených království byly naloženy lahve se rtutí a pruty mědi, balíky hedvábí, sametu, saténu a brokátu, tisíce malých zvonečků, rybářské háčky, zrcadla, nože, korálky, hřebeny, měděné a mosazné náramky a tak dále. To vše zde bylo vyjmenováno a vyčísleno s úzkostlivou přesností účetního: samotná četba seznamu mi představila stránku Trajána Draka, kterou jsem zatím ještě neznal.
Konečně jsem došel ke dni vyplutí. Po řece Baetis od Sevilly k oceánu a rychlá plavba kolem Kanarie, kde ale podle všeho nezahlédli jediného z oněch velkých psů, po nichž byl ostrov pojmenován. Spatřili nicméně jeden z pozoruhodných dešťových stromů, v jehož širokém, nabobtnalém kmeni byla uschována celá zásoba vody jednoho ostrova. Ten strom patrně uhynul, neboť už jej nikdo jiný neviděl.
Pak následovala plavba přes moře k břehům Nového světa, během níž museli bojovat s nepříznivými větry. Přepluli rovník; polární hvězda zmizela za obzorem; horko rozpustilo dehet ve švech trupů a proměnilo paluby v rozžhavené pánve. Ale pak konečně chytili lepší vítr a zanedlouho už dorazili k břehu jižního světadílu Nového světa v místech, kde se rozmachuje směrem k Africe. Říše Peru v oněch místech není nijak zvlášť silná; pobřeží je obydleno spokojenými nahými lidmi, kteří si libují v pojídání lidského masa, „ale pouze," poznamenal císař, „pokud se jedná o maso nepřátel."
Traján měl v úmyslu úplně obeplout celý světadíl, což byl neuvěřitelný úmysl, neboť nikdo nevěděl, jak daleko na jih souš sahá nebo jaké podmínky v oněch místech panují. Nikdo určitě nevěděl, zda vůbec tato země má někde na jihu konec, takže se mohlo docela dobře stát, že žádný průliv na západ neobjeví, jen nekonečnou souš od severního pólu k jižnímu. Navíc zde hrozilo nebezpečí, že někde cestou narazí na peruánské vojáky. Nicméně pluli stále na jih a zkoumali každý záliv v naději, že konečně naleznou konec světadílu a spojení s mořem, které se nacházelo na druhé straně. Ukázalo se, že některé z těchto zálivů jsou ve skutečnosti ústí širokých řek, na jejichž březích žijí nepřátelské kmeny, což velice ztěžovalo průzkum; a Traján se také obával toho, že by se proti proudu těchto řek dostali příliš hluboko do vnitrozemí, do srdce území, ovládaného Peruánci, a stejně by nenašli cestu do oceánu na druhé straně světadílu. A tak podél pobřeží pokračovali stále na jih. Počasí, které bylo zprvu velmi horké, se s postupem od rovníku rychle zhoršovalo a brzy pluli pod zataženou oblohou, zmítáni mrazivými větry. Ale tohle už dávno věděli, že pod rovníkem panují opačné roční doby a zima zde přichází v létě, takže se tím nenechali zaskočit.
Začali na pobřeží nacházet podivné černobílé ptáky, kteří dokázali plavat, ale nelétali; byli vykrmení a ukázalo se, že jejich maso je velice chutné. Nicméně stále nedokázali najít průliv na západ. Pobřeží, na němž nyní nerostla skoro žádná zeleň, se zdálo být nekonečné. Život jim znepříjemňovaly krupobití a plískanice, ledové hory, plující na volném moři, a ledový déšť jim zamrzal ve vousech. Docházely potraviny a sladká voda. Muži začínali reptat. I když se v jejich středu nacházel samotný císař, otevřeně začali hovořit o návratu. Trajána napadlo, zda snad není jeho život ohrožen.
Brzy poté, když se okolní počasí změnilo v tak strašlivou noční můru, jakou zatím žádný z nich nezažil, přišla skutečná vzpoura: kapitáni dvou lodí oznámili ostatním, že se stahují z expedice. „Pozvali mne na palubu jedné z lodí, abychom rokovali nad nastalou situací," psal Traján. „Bylo jasné, že mám zemřít. Poslal jsem k jedné z lodí vzbouřenců pět důvěryhodných mužů se zprávou a dvacet dalších vskrytu v dalším člunu. Když první skupina vystoupila na palubu a

kapitán jim vyšel vstříc, na místě ho zbavili života; a pak na loď vtrhli muži z druhého člunu.“ Vzpoura byla ukončena. Tři hlavní vůdcové byli popraveni okamžitě a jedenáct dalších mužů bylo vysazeno na pobřeží zmrzlého ostrova, na němž nerostlo ani stéblo trávy. Samozřejmě bych nepředpokládal, že se bude Traján Draco chovat ke spiklencům laskavě, ale klidná slova, jimiž líčil, jak ponechal tyto muže napospas jisté smrti, mnou vskutku otřásla. Cestovatelé pokračovali v plavbě. V těchto pochmurných jižních zemích nalezli národ nahých obrů – Traján tvrdí, že byli osm stop vysocí – a dva z nich zajali, aby je přivezli do Říma jako raritu. „Řvali jako býci a volali démony, jimž sloužili. Umístili jsme je v řetězech na dvě rozličné lodě. Ale odmítali od nás přijmout potravu a brzy zhynuli.“
Bouřemi a zimním šerem pluli dále na jih – stále nedokázali najít průplav na západ a dokonce i Traján se už začínal obávat, že se budou muset další plavby vzdát. Moře bylo kvůli ledovým krám takřka neprůchodné; našli ale další hnízdiště těch podivných tlustých nelétavých ptáků, rozbili zimní tábor na malém ostrůvku a zdrželi se tam tři měsíce, takže přinejmenším doplnili zásoby potravy. Ale když se po příchodu o něco klidnějšího – přestože stále nehostinného počasí – rozhodli vydat dál, nalezli poblíž nejjižnějšího hrotu světadílu skoro okamžitě to, co je dnes nazýváno Trajánovou úžinou. Traján vyslal na průzkum jednoho ze svých kapitánů a ten nalezl úzkou, ale hlubokou průrvu se silným přílivovým proudem a se slanou vodou hluboko za ústím: nebyla to řeka, ale cesta do Západního oceánu! Plavili se silnými proudy průlivu mezi skalisky ostrými jako jehly, neproniknutelnými mlhami a vodou, která vřela a pěnila od jednoho útesu ke druhému. Ale to už viděli zelené stromy a záři ohňů místního obyvatelstva a zanedlouho vypluli na jiné, naprosto odlišné moře: „Obloha byla neuvěřitelně modrá, pokrytá hebkými oblaky, vlny ne vyšší než příbojové, ozářené jasným sluncem.“ Bylo tak mírumilovné, že je Traján pojmenoval díky jeho klidu Mare Pacificus. Měl nyní v plánu pokračovat přímo na západ, protože mu připadalo, že nyní, když kýly jeho lodí brázdily nepoznané západní moře, nebude už cesta do Kitáje a Cipangu trvat dlouho. Rozhodně se mu nechtělo pokračovat na sever podél pobřeží světadílu, neboť by se tím dostal do výsostných vod bojovných Peruánců a jeho pět zbědovaných lodí se nemohlo postavit celé silné říši. Ale přímý kurs na západ nebylo možné udržet kvůli protivětrům a silným východním proudům. Rozhodl se tedy plout nějakou dobu na sever, držet se co nejblíže břehu a dávat dobrý pozor na Peruánce. Slunce nemilosrdně zářilo z bezmračné oblohy a nikdy nepršelo. Když konečně znovu změnili kurs k západu, bylo moře naprosto prázdné a zdálo se rozlehlé mimo jakékoli chápání. V noci se objevovaly podivné hvězdy a pět nejjasnějších bylo na obloze rozestaveno do tvaru kříže. Zbývající zásoby potravy pozvolna ubývaly; pokusy o rybolov se minuly účinkem, takže muži museli jíst úlomky dřeva, pilinové kuličky a krysy, které zamořily nákladové prostory. Voda byla odměřována na jediný doušek denně. Nyní výpravě nehrozila zkáza kvůli další vzpouře, spíše to vypadalo, že všichni zemřou hlady.
Konečně se přiblížili k několika osamoceným ostrovům: byly to chudobné kusy země, kde nerostlo nic než zkroucené stromy a křoviska. Žili zde nicméně lidé, asi patnáct nebo dvacet prostých divochů, pomalovaných pruhy. „Přivítali nás prškou kamenů a šípů. Dva muži byli zabiti. Neměli jsme jinou možnost než je všechny pobít. A pak, neboť na těchto ostrovech nebylo nic poživatelného kromě několika drobných ryb a krabů, které tito lidé chytili onoho jitra, jsme opekli těla nebohých mrtvých a jedli jsme jejich maso, neboť jinak bychom zajisté zhynuli hlady.“
Nemohu vypovědět, kolikrát jsem tuto pasáž znovu a znovu četl v naději, že se mi před očima objeví jiná slova, jiné skutky. Ale vše zůstalo stejné.
Teprve po čtyřech dalších měsících plavby Pacifikem narazili na další ostrovy, které byly konečně zelené; jejich obyvatelé pěstovali zvláštní odrůdu datlí, z nichž vyráběli chléb, víno a olej a také měli jamy, banány, kokosy a další druhy tropického ovoce, jež nyní známe tak dobře. Někteří z těchto ostrovanů se chovali k námořníkům přátelsky, většina ale ne. V Trajánově deníku se pak nachází přesný popis ukrutností, který končí slovy: „A tak jsme je pobili všechny; spálili jsme jejich vesnici jako příklad ostatním sousedům; jejich potravinami jsme zaplnili nákladové prostory našich lodí.“ Stejné věty, jedna za druhou. Nikde jediné slovo omluvy nebo lítosti. Jako by se pozřením lidského masa všichni proměnili v netvory.
Za těmito ostrovy se nacházela další prázdnota – Trajánovi nyní došlo, že Pacificus je oceán nezměrné a nepředstavitelné rozlohy, vedle něhož i obrovské Západní moře vypadá jako mělké jezírko – a pak, po další vyčerpávající několikatýdenní plavbě, nadešla chvíle objevu velké skupiny ostrovů, jež dnes nazýváme Augustiny, sedm tisíc velkých a malých ostrovů, rozprostřených v širokém oblouku na více než tisíci mílích Pacifiku. „Předstoupil před nás náčelník, majestátní postava s tetováním na tváři a v košili z bavlny, protkávané hedvábím; v jedné ruce třímal oštěp a bronzovou dýku, vykládanou zlatem, ve druhé pak štít, jenž se rovněž třpytil vzácným kovem; muž byl ozdoben náušnicemi, náramky a přívěsky z téhož žlutého kovu.“ Jeho lid nabídl cestovatelům koření – skořici, hřebíček, zázvor, muškátový oříšek a muškátový květ – výměnou za prosté tretky, jež s sebou Římané vezli, a také rubíny, démanty, perly a valouny zlata. „Cíl mé výpravy byl naplněn,“ psal Traján. „Uprostřed tohoto rozlehlého oceánu jsme nalezli bohatou novou říši.“
Kterou si ovšem začali podmaňovat navýsost surovým způsobem. Zpočátku udržovali Římané s obyvateli Augustin mírumilovné a přátelské vztahy, předváděli jim přesýpací hodiny a kompasy a ohromovali je výstřely z děl z palub lodí a předstíranými zápasy gladiátorů, během nichž bojovali muži ve zbrojích proti mužům se sítěmi a trojzubci, ale vztahy se velice rychle zhoršily. Někteří z Trajánových mužů, kteří přebrali míru datlového vína, se vrhli na ostrovanky a přivlastnili si je s nadšením a prudkostí, jehož jsou schopni muži, kteří nepoznali už skoro celý rok dotek ženských ňader. Ženy, poznamenává Traján, se zprvu příliš nebránily; ale jeho muži k nim přistupovali s tak ostudným násilím a krutostí, že byly vzneseny první námitky; spory se rozhořely poté, co svým ženám (z nichž některé ještě nepřekročily desátý rok věku) přišli na pomoc ostrované a nakonec došlo k děsivému masakru, který vyvrcholil vraždou ušlechtilého náčelníka ostrova.
Tuto část deníku jsem takřka nebyl schopen číst. Na jedné straně zde byly neuvěřitelně živě popsány zvyky ostrovanů: například jak staré ženy obětovaly prasata a pak chodily, troubíce na rákosové trubky a roztírajíce krev

obětí na čela mužů; muži všech věků měli pohlavní orgány probodnuty z jedné strany na druhou zlatými nebo cínovými jehlicemi o velikosti husího brku a tak dále a tak dále, s mnoha a mnoha zvláštními podrobnostmi, které jako by pocházely z naprosto odlišného světa. Ale mezi tím vším se táhla jako červená nit zvěst o vyvražďování ostrovanů, jejich neúprosné vybíjení pod neuvěřitelnými záminkami, zprávy o plavbách od jednoho ostrova ke druhému, kde byli Římané vítáni v míru, ale vše se velice rychle zvrhlo ve znásilňování, vraždy a plenění.
A přitom se zdá, že se na tom Trajánovi nezdálo nic divného. Jednu stránku za druhou popisuje tímtéž nevzrušeným, klidným stylem ony nepozemské hrůzy, jako by byly pouhým nevyhnutelným důsledkem setkání dvou odlišných civilizací. Díky svému šoku a zděšení, které jsem při čtení pociťoval, jsem opět pochopil, jak mnoho se naše éra liší od jeho a jak málo se mohu nazývat renesančním člověkem. Traján pokládal činy svých mužů přinejhorším za nešťastnou nutnost; mně připadaly děsivé a odporné. A uvědomil jsem si, že jednou z nejdůležitějších a nejsložitějších stránek našeho věku dekadence je odpor k podobnému druhu násilí. Jistě, stále jsme Římané; ošklivíme si nepokoje a ztratili jsme své válečné umění; ale když může Draco tak klidně hovořit o dělostřelbě jako odpovědi na několik neškodně vypálených šípů nebo o vypalování celých vesnic jako trestu za drobnou krádež na jedné z lodí či o ukájení chtíče jeho mužů na malých holčičkách pouze proto, že se neobtěžovali vyhledat jejich dospělejší sestry, pak si nemohu pomoci, ale náš věk dekadence je mi náhle mnohem bližší.
Během těchto tří dnů nepřetržitého čtení deníku jsem nevyhledal nikoho, ani Spicula, ani caesara, ani žádnou z žen, které tiší mou nudu na Sicílii. Četl jsem dál a dál, jednu stránku za druhou, až se mi hlava začala točit a já se nedokázal od stránek odtrhnout i přes to, jak hrůzné čtení to bylo.
Nyní, když nechali prázdné pláně Pacifiku za zády, vynořoval se před loděmi výpravy jeden ostrov za druhým – nejen myriády Augustin, ale další desítky malých dílů souše směrem na jih a západ; neboť ačkoli se v tomto oceánu nenachází žádný velký světadíl, cestovatel pluje kolem dlouhých ostrovních řetězů, z nichž mnohé jsou větší než Británnie nebo Sicílie. Četl jsem jednu stránku popisu za druhou: čluny, zdobené zlatem a náčelníci s čelenkami z kohoutích per, nabízející dary neskutečné hodnoty, rohaté ryby a ústřice o velikosti ovcí, stromy, jejichž spadlé listy se škrábou na malých nožičkách pryč; četl jsem o králích, kteří se nazývají rádžové a s nimiž není možno hovořit tváří v tvář, ale pouze trubkami ve zdech jejich paláců. Ostrovy koření, ostrovy zlata, ostrovy perel – jeden zázrak a div za druhým a všechny byly nyní dobyty a připojeny neporazitelným římským císařem k majetku věčného Říma.
Pak konečně tyto podivné ostrovy nechali za zádí a octli se ve známých vodách: poprvé zahlédli Asii, pobřeží Kitáje. Traján zde přistál, vyměnil si dary s kitájským vladařem a získal od něho proslulé kitájské odborníky v uměních malby a výroby střelného prachu a výroby jemného porcelánu, jejichž vědomosti, přivezené do Říma, poskytly obrovskou vzpruhu věku prosperity a růstu, jejž nyní nazýváme renesance.
Pokračoval pak do Indie a Arábie, kde rovněž naložil lodě bohatstvím a podél jednoho břehu Afriky pokračoval, aby obeplul nejjižnější mys a konečně se vydal na sever. Putoval stejnou cestou jako předešlé výpravy, ale tentokrát naopak.
Jakmile Traján obeplul nejjižnější cíp Afriky, věděl, že se mu podařilo obkroužit celou zeměkouli a spěchal dál k Evropě; nejdříve se před příděmi lodí objevil nejzazší jihozápadní okraj Lusitánie a pak kopíroval jižní pobřeží Hispánie, až se se svými pěti loděmi a přeživšími členy posádek vrátil k ústí řeky Beatis a brzy poté zakotvil v Seville, přístavu, odkud vyplul na svou dalekou cestu. „Tito námořníci si zajisté zaslouží věčnou slávu," uzavíral svůj deník Traján, „stejnou měrou jako Argonauté, kteří pluli s lásónem za zlatým rounem. Neboť tyto skvělé lodě, které se vypravily Velkým oceánem k západu, pluly takřka až k Pólu Antarcticu, odkud pokračovaly na západ a následovaly tento kurs tak dlouho, až doputovaly na východ a pak znovu na západ – nikoli proto, že bychom pluli zpět, ale neustálým postupem vpřed: nechali jsme za sebou celý svět a znovu se vrátili do naší rodné Hispánie a do přístavu, jejž jsme opustili plni nadějí, do Sevilly."
Následovala zvláštní poznámka pod čarou. Traján do svého deníku zaznamenával každý den plavby. Podle jeho počítání lodě zakotvily v Seville devátého januaria roku 2282; ale když vystoupil na břeh, bylo mu řečeno, že je desátého januaria. Díky tomu, že se plavili neustále na západ kolem celého světa, někde ztratili jeden den. Tato skutečnost zůstala záhadou až do chvíle, kdy astronom Macrobius z Alexandrie poukázal na to, že se doba východu slunce liší na každém stupni šířky o čtyři minuty a že by součet všech těchto minut po celém třistašedesátistupňovém obvodu zeměkoule činil 1440 minut neboli celý den. To byl ten nejsilnější důkaz – pokud vůbec někdo hodlal pochybovat o Trajánových slovech – o tom, že flotila vpravdě obeplula celý svět a skutečně nalezla všechny tyto zvláštní ostrovy. A tímto činem Traján odemkl truhlici pokladů, jejíž obsah mu bylo prozkoumávat v průběhu dvou desetiletí absolutní moci, která zbývala do jeho smrti ve věku osmdesáti let.
A pustil jsem se já, když jsem konečně dosáhl klíčového dokumentu z období Trajánovy vlády, do dokončování svého životopisu tohoto legendárního muže?
Ne. Nepustil. A řeknu vám proč.
Neuplynuly ani čtyři dny od chvíle, kdy jsem dočetl deník, a hlava mne ještě stále bolela vším utrpením, jež jsem nalezl uvnitř, když přicestoval z Itálie posel se zprávou, že císař Lodovicus Augustus zemřel v Římě na apoplexii a jeho syn, caesar Demeterius, nastoupí na trůn jako Demeterius II. Augustus.
Náhodou jsem byl právě v caesarové společnosti, když ona zpráva dorazila. Nedal na sobě znát ani zármutek nad otcovým sklonem, ani radost nad svým vlastním postupem na trůn. Na tváři se mu jen objevil nepatrný úsměv, pouhé pozvednutí koutků úst, a řekl mi: „Nu, Draco, zdá se, že si budeme muset zabalit věci na další výpravu – tak brzy poté, co jsme se vrátili z té předešlé."
Nechtělo se mi věřit – nikomu z nás se nechtělo – že se Demeterius stal císařem. Všichni jsme vskrytu duše doufali, že se Lodovicus této nevyhnutelnosti vyhne: že snad objeví nějakého dosud neznámého levobočka, který celou tu dobu bydlel v Babylonu nebo Londiniu a který může být provolán císařem a přijmout své dědičné právo. Byl to koneckonců

Lodovicus, komu záleželo tak málo na zálibách vlastního syna, že ho nechal před třemi lety dopravit na Sicílii a zapověděl mu přístup na pevninu, ačkoli se mohl ve svém ostrovním vyhnanství zabývat, čímkoli se mu bude chtít. Ale vyhnanství nyní pominulo. A v tomtéž okamžiku pominula i caesarova snaha o zušlechtění Sicílie.
Skoro se zdálo, jako by tato snaha nikdy neexistovala. „Budeš sedět mezi mými nejvyššími ministry, Draco," řekl mi nový císař. „Nejpozději do prvního výročí mého nástupu na trůn tě učiním konzulem. Já sám si podržím své konzulství. Mimoto budeš držet ruku nad ministerstvem veřejných prací; neboť hlavní město bezpochyby potřebuje nějaké to zkrášlení. Mám v hlavě připravený návrh paláce, který bych si chtěl nechat postavit pro sebe a pak bychom možná mohli udělat něco s tím strašlivým zchátralým Kapitolem. Mimoto se objevila spousta zajímavých cizích bohů a ti všichni by ocenili, kdybychom na jejich počest vztyčili nějaké chrámy, nemluvě o –"
Kdybych byl Traján Draco, nejspíš bych našeho šíleného Demeteria zabil hned na onom místě a usedl na trůn sám – pro větší slávu mou i slávu impéria. Ale jsem pouhý Tiberius Ulpius Draco, nikoli Traján téhož příjmení, takže se Demeterius stal císařem a zbytek už znáte.
A co se týče mé knihy o životě Trajána Draka: nu, možná ji jednoho dne přece jen dokončím, až dojdou císaři všechny ty skvělé nápady na nové stavby a projekty. Ale osobně pochybuji, že se to kdy stane a i kdyby snad ano… skutečně vím jistě, že je to kniha, kterou bych chtěl poskytnout veřejnosti? I nyní, když jsem si přečetl Trajánův deník o plavbě kolem světa? A pokud bych se odhodlal vyprávět příběh o hrdinství a velikosti svého dávného předka, vyprávěl bych jej celý? Myslím, že ne. A tak cítím pouze úlevu nad tím, že na mou nedokončenou osnovu knihy padá ve skříňce prach. V tomto pátrání jsem chtěl odhalit skutečnou povahu svého velkého královského příbuzného Draka; ale zdá se, že jsem pátral příliš usilovně a přitom jsem ho poznal příliš málo.